میراث‌ملی خرمشهر گسترش می‌یابد

شورای ثبت آثار میراث‌فرهنگی خوزستان ۱۱ پرونده ثبتی شهرستان خرمشهر را بررسی و تایید کرد؛ البته این یازده اثر باید در شورای ثبت‌ملی آثار کشور هم تایید شود. آثار مذکور در حوزه دفاع‌مقدس و شامل پادگان دژ، مسجد سیدالشهداء، مسجد دریابُد رسایی، مدرسه ولیعصر(عج)، مسجد انگالی‌ها، انبار قدیم گمرک، کتابخانه عمومی، میدان مقاومت، اولین خاکریز دفاع‌مقدس، در ضلع غربی مسجد جامع خرمشهر و در مسجد صاحب‌الزمان خرمشهر است. رئیس اداره میراث‌فرهنگی خرمشهر گفت: حدود هشت‌ماه روی این پرونده‌ها کار کردیم و افراد بسیاری به ما کمک کردند تا روایات و مستندها و تصاویر قدیمی دفاع‌مقدس را جمع‌آوری و پرونده آثار را تکمیل کنیم. امیدواریم ثبت‌ملی این بناها ظرفیت بازدید از گردشگری این منطقه را زیادکرده و به جاذبه‌های گردشگری خرمشهر افزوده شود تا این شهر در آینده به عنوان قطب اصلی محور گردشگری جنگ معرفی شود./جام‌جم‌دیلی

مروری گذرا بر رشادت‌های بی‌مثال مردم محلات مختلف خرمشهر که درنهایت به آزادسازی این شهر منجر شد

در خیابان‌های جنگ‌زده خرمشهر

زینب مرزوقی
جام‌جم خوزستان

چند دهه‌ای است که سوم خرداد هر سال برایمان تداعی‌کننده حماسه قدسی بزرگی است که با از خودگذشتگی‌ها و دستان خالی مردمان سلحشور این سرزمین رقم خورد؛ حماسه‌ای که گرچه در طول ۴۰ سال گذشته به شکل‌ها و هنرنمایی‌های مختلف درباره آن صحبت‌شده اما هنوز تصویر واقعی و درستی از رشادت‌های مردان و زنان خالق آن ارائه نشده؛ مردمانی که جز اعتقاد و ایمان ابزار دیگری برای مقابله با دشمن نداشتند و به مدد همین ابزار توانستند بر دشمن بعثی فائق آیند و حماسه بزرگ آزادسازی خرمشهر را رقم بزنند. روایات زیادی از لحظه آزادسازی خرمشهر شنیده‌ایم اما روزها و لحظه‌های تلخ و دردناکی که پیش از سقوط خونین‌شهر و در کشاکش مقابله با دشمن، بر مردمان صبور و مقاوم آن گذشته هنوز گفتن و شنیدن دارد. ما برای شنیدنش پای صحبت ایاد بهرام‌نژاد نشستیم؛ یکی از سربازان شهید سیدمحمد جهان‌آرا و همرزم شهید سیدمرتضی آوینی که در روزهای پیش از آغاز جنگ به دستور جهان‌آرا در مرز مستقر بود و پس از آغاز جنگ نیز در نبرد تن‌به‌تن ۴۵ روزه خرمشهر حضور داشت. بهرام‌نژاد که بدنش همچنان میزبان یادگاری‌هایی از دوران جنگ تحمیلی است، پیش از شیوع کرونا راوی راهیان نور بود. او در گفت‌وگو با ما از مشاهداتش در محله‌های محاصره‌شده خرمشهر در روزهای پیش از سقوط گفت و اشاره‌ای هم به وضعیت این روزهای خرمشهر داشت.

رزمندگان در مسجد جامع خرمشهر ساعتی پس از آزادسازی این شهر

مرز شلمچه و روستاهای اطراف آن

نیروهای ارتش بعث از دو طرف وارد خرمشهر شدند و در اصطلاح شهر را قیچی کردند. یک سمت مرز شلمچه بود که با ورود از آن سمت در همان روزهای ابتدایی جنگ، حدود ۱۳ روستا ازجمله روستاهای خین، عرایض و... تا پل نهم خرمشهر دست دشمن بعثی افتاد. بعثی‌ها با پیشروی روستابه‌روستا آسیب‌های بسیاری به کشاورزی مردم و نخیلات آنها وارد کردند. پس از تصرف پل نهم، پیش‌روی‌ها و تصرف به سمت روستاهای سرحانیه و منطقه صددستگاه یعنی خود شهر خرمشهر بود.

غزل‌آباد سابق، مقاومت امروز

بعد از تصرف صددستگاه، نیروهای دشمن بعثی به چهارراه غزل‌آباد رسیدند. در چهارراه غزل‌آباد به این دلیل که مرکز شهر بود، مردم مقاومت بسیار زیادی از خود نشان دادند و اجازه ندادند بعثی‌ها به‌راحتی پیش‌روی و منطقه را تصرف کنند. ایستادگی و مقاومت مردم به‌قدری بالا بود که نیروی بعثی به‌طور مستقیم با تانک‌های خود به سمت مردم شلیک می‌کردند تا آنها را از میدان به در کنند.

ایستادگی و مقاومت مردم در میدان غزل‌آباد خرمشهر باعث شد شهدای زیادی در این میدان خونشان بر زمین بریزد؛ آنقدر که چهارراه غزل‌آباد امروز به میدان مقاومت تغییر نام بدهد و مجسمه‌ای به عنوان نماد مقاومت فراموش‌نشدنی مردم در آن نصب شود.

«حر» نام دیگر میدان عشایر است

دشمن بعثی برای ورود به خرمشهر، شهر را دور زد و از جاده خرمشهر به اهواز وارد شد. میدان عشایر در نزدیکی پل مرکزی خرمشهر است؛ پلی که تنها راه ارتباطی دو سمت رودخانه کارون بود. بعثی‌ها قصد داشتند همین یک پل را بگیرند تا راه ارتباطی خرمشهر با آبادان نیز بسته شود اما مردم در میدان عشایر هم با حداقل‌ترین امکانات جنگی مقاومت نشان دادند و با دفاع از شهر و قطع راه ارتباطی پل اجازه ندادند تا پل به دست بعثی‌ها بیفتد. مقاومت در میدان عشایر درحالی انجام شد که کل رزمنده‌ها و پاسداران خرمشهر کمتر از ۱۵۰ نفر بودند و همین ۱۵۰ نفر فقط ۲۲ سلاح ژ۳ داشتند. در روزهای آخر مقاومت که به دلیل خیانت رئیس‌جمهوری وقت، سلاح به خرمشهر نرسید و مردم متوجه شدند با برنو نمی‌توان جنگید با چماق و میله‌های آهنی با سربازان بعثی درگیر شدند. با وجود گرمای ۵۰ درجه، نداشتن تیر و گلوله و نبود آذوقه اما باز هم آنچه از میدان عشایر به یادگار ماند مقاومت جانانه بود و این مقاومت درحالی بود که در سمت دیگر این نبرد خونین دولشکر و چند تیپ زرهی و بالای ۱۰۰ قبضه تیر از سوی بعثی‌ها به میدان آمده‌بود.

همسایه‌های ایثارگر مسجد جامع خرمشهر

مسجد خرمشهر بسیار پرآوازه است اما تاکنون کمتر از زنان آزاده‌ای گفته‌شده که تا آخرین لحظه‌های ورود بعثی‌ها به شهر همچنان درحال یاری‌رساندن پسران و پدران و برادران تفنگ به‌دست خود بودند. زنان خرمشهری درحالی آخرین نان و آذوقه موردنیاز رزمنده‌ها را پخت کرده و به مسجد می‌فرستادند که صدای تیر و ترکش در تمام شهر شنیده می‌شد. آنها هم که در کار پخت غذا نبودند، ظرف‌های موردنیاز برای پخت‌وپز را به مسجد می‌فرستادند تا کمکی کرده باشند. برخی خانواده‌ها که در خانه‌هایشان منبع جمع‌آوری آب داشتند، دبه و قابلمه و ظروفشان را آب‌کرده و برای پخش میان سایر مردم به مسجد جامع می‌آوردند. برخی دیگر هم ماشین‌های خود را اطراف مسجد ردیف به ردیف پارک می‌کردند تا پیش‌روی تانک‌های دشمن کندتر شود. مغازه‌دارهای اطراف مسجد نیز کلید مغازه‌هایشان را در اختیار رزمندگان گذاشته بودند تا هر آنچه نیاز دارند از مغازه‌ها بردارند و استفاده کنند.

خیابان آرش و یک جنگ تمام عیار

خیابان آرش هنوز با وجود گذشت ۳۹ سال از آزادسازی خرمشهر صحنه‌های خونین و دلخراشی را به‌یاد دارد. خاطراتی که راوی درباره یکی از آنها می‌گوید پس از شلیک گلوله تانک دشمن به سمت یکی از خانه‌های این خیابان، پسربچه‌ای ۱۱ ساله درحالی که یک دستش قطع شده بود از این خانه بیرون زد. با وجود این‌که رزمندگان ایرانی سعی داشتند او را به سمت خودشان بکشانند و نگذارند به سمت نیروهای بعثی برود ولی کودک به اشتباه به سمت نیروهای بعثی رفت و هنوز به آنها نرسیده، او را گلوله‌باران کردند.

در روزهای آخر سقوط خونین شهر، می‌شد در خیابان آرش و سایر خیابان‌های شهر نوزادانی را در قنداق‌هایشان دید که تکه‌تکه شده بودند یا زنان و دخترانی که دل و روده‌هایشان روی زمین ریخته شده بود. با این‌همه و با وجود آنکه جنگ در وجب‌به‌وجب کوچه‌ها و خانه‌به‌خانه خرمشهر جاری بود و دشمن وارد شهر شده بود، هنوز خانواده‌های زیادی حاضر نشده بودند شهر را به‌طور کامل تخلیه کنند. خانواده‌ای مانند خانواده شهید صالح‌پور با پنج شهید که مادر آن خانواده به فرزند شهیدش گفته بود اگر مقاومت و دفاع از شهر را رها کنی هیچ‌وقت شیرم را حلالت نمی‌کنم.

کوی آریا، محاصره و مقاومت

نمی‌دانم چقدر در جریان هستید اما وقتی صحبت از سقوط خرمشهر و سپس آزادسازی آن می‌شود، منظور تمام شهر خرمشهر نیست؛ چراکه تنها بخشی از خرمشهر سقوط کرد و دست بعثی‌ها افتاد. آن سوی شط کارون، یعنی مناطقی مانند محرزی، کوی آریا، کوی بهروز، کوی برق و کوت‌الشیخ سقوط نکرد و در دست نیروهای ایرانی بود اما یک‌سال در محاصره دشمن قرار داشت و پس از آزادسازی خرمشهر از محاصره خارج شد. مشکل اصلی در مناطق محاصره شده نبود آذوقه و آب بود.

شرایط به‌گونه‌ای بود که رزمندگان حتی از نان‌های کپک‌زده در طویله‌ها هم نمی‌گذشتند و همان نان‌ها هم غنیمت به‌شمار می‌رفت. رزمندگان از آب کارون هم برای آشامیدن استفاده می‌کردند و بسیاری از روزها شکم خود را با چند دانه خرما سیر نگه‌می‌داشتند؛ البته در بعضی مناطق خانواده‌هایی بودند که هنوز در خانه‌هایشان آرد پیدا می‌شد و با پخت نان به رزمندگان در مناطق محاصره‌شده کمک می‌کردند. رزمندگان نیز اطراف خانه‌هایی که هنوز مردم در آنها سکونت داشتند سنگر بسته بودند تا از آنها دفاع کنند.

خرمشهرِ امروز

گرچه ۳۹ سال است که دیگر در کوچه و خیابان‌های خرمشهر دشمن بعثی پرسه نمی‌زند و صدای تیر و تانک و تفنگ نمی‌آید اما این شهر هنوز خرمی و آبادی به خود ندیده است. هنوز بیکاری، فقر و مشکلات زیرساختی عدیده‌ای وجود دارد که چهره خرمشهر را زشت و نازیبا کرده است. نبود شبکه فاضلاب، خیابان‌های پر از چاله، نبود امکانات بهداشتی مناسب و مهم‌تر از همه فقر و بیکاری جوانان خرمشهری حال‌وهوای غم‌انگیزی به شهر داده و همین حس‌وحال را به شهروندانش منتقل می‌کند. روزگاری شهید جهان‌آرا و نیروهایش فقط طی ۵۷۸ روز هم‌قسم شده و خرمشهر را از دست نیروهای بعثی آزاد کردند اما مسوولان دولتی با وجود گذشت ۳۹ سال هنوز برای آبادسازی خرمشهر دچار تردید هستند.

خرمشهرِ امروز از نگاه دوربین

حسین عبدا... اصل؛ عکاس خرمشهری حال‌وهوای این روزهای خرمشهر را در قاب دوربینش ثبت کرده است. در برخی از این تصاویر که او آنها را همین اردیبهشت امسال ثبت کرده انگار زمان ایستاده است و می‌توان خرمشهر ۴۰-۳۰ سال پیش را مشاهده کرد؛ با همان خرابی‌ها و بی‌سروسامانی‌های زمان دفاع مقدس.

پل جدید خرمشهر

بازار صفا

خیابان شهید فهمیده

خیابان فردوسی

ساحل پل قدیم خرمشهر

خیابان گوهرشاد

پل قدیم

مسجد جامع نماد مقاومت خرمشهر

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۹۳۴

جدول عادی

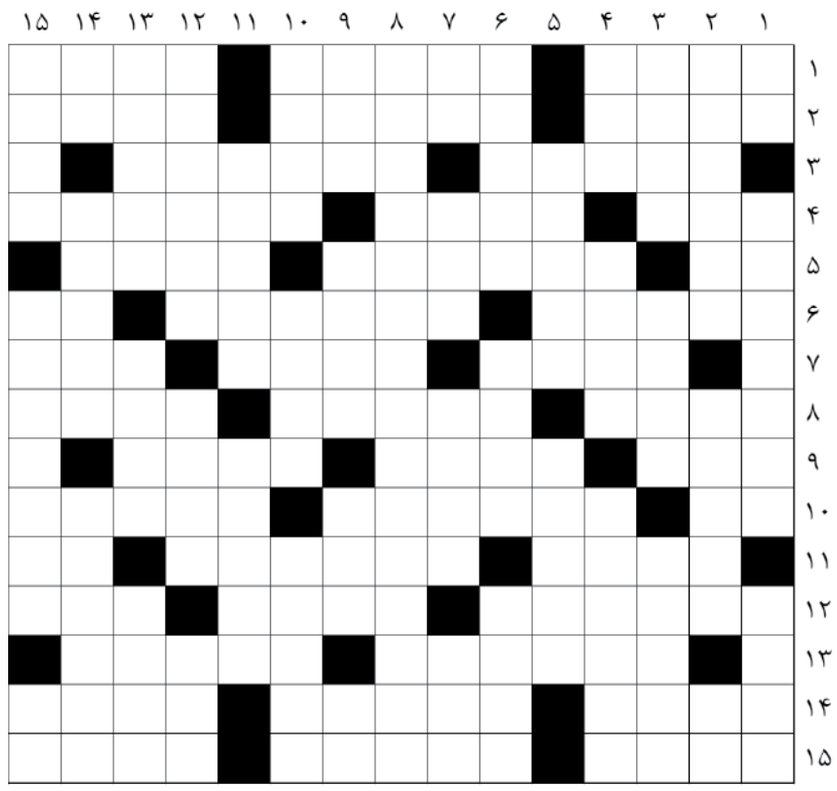

افقی: ۱) کشته شده در راه خدا- غذا دادن- از پهپادهای ساخت ایران ۲) گوناگونی- کروموزوم- به هیچ وجه ۳) محفظه چندکشویی برای نگهداری لوازم- در نقاشی و تذهیب به عنوان رنگ آبی به کار می‌رود ۴) خوشگذرانی- کمك- از باشگاه‌های فوتبال اسپانیا ۵) سرراست- نکاح- ظرف طبخ چای ۶) یاقوت سرخ- پیروی کردن- تکرار حرفی ۷) سروش- قدرت- نیروگاه شمال ۸) دانشمند- برانگیختن- کشمش درشت و سیاه ۹) فوری- احترام- نوعی ماهی فلس‌دار جنوب ۱۰) دسته و گروه- از دعاهای سفارش‌شده ماه رمضان- پرده سینما ۱۱) دیکته- ضروری- حرف دهن‌کجی ۱۲) مشاهده کردن- سکرتر- از گناهان کبیره ۱۳) زمین پست اشباع‌شده از رطوبت- ضربه‌ای با انگشت ۱۴) پژوهشگر- مردان خدا- احتمال خطر ۱۵) قابل مشاهده- فلزی نقره‌ای‌رنگ- پیشرفتگی وسیع آب در خشکی.

عمودی: ۱) پراکندگی- مشاور حیله‌گر معاویه که قرآن را بر سر نیزه کرد- تمام‌کننده ۲) دوربین قابل حمل- سوره هشتم قرآن- آزاده ۳) هجوم- دست‌آموز- باقی مانده ۴) درخواست از خدا- ویتنام قدیم- پیوست شده ۵) معاینه پزشکی- مراقبت کردن ۶) اشخاص- ضعف و سستی- کشته شدن ۷) از حروف الفبا- امپراتوری قدیم- مثل و مانند- شتر عربی ۸) در سوم خرداد ۱۳۶۱ منجر به فتح خرمشهر شد ۹) پدر آذری- جنایتکار- اندوه- حرف ندا ۱۰) ستاره‌شناس- بارنامه قدیم- لاف پهلوانی زدن ۱۱) پیشامد- خویشاوند ۱۲) از خواهران برونته- رنگ سیاه- قیمت ۱۳) هیدراته- خدمتکار- برجستگی سفت روی انگشتان ۱۴) ضربه سر در فوتبال- گوشه‌ای در آواز دشتی- از قوانین سه‌گانه فیزیك مکانیك نیوتن ۱۵) خدمتکار پیر- ماکارونی ورقه‌ای- ناراست.

جدول ویژه

افقی: ۱) یار عذرا- رویداد- نتیجه گرفته‌شده ۲) نوعی پنیر خامه‌ای- مأمور تشریفات صفوی- سبزی سالاد ۳) سروته- سوگوار ۴) اشتباه- غذای زندانیان- طلب باران از خداوند ۵) ضمیر سوم شخص- شیرین گفتار- آماده و مهیا ۶) سگ فضانورد شوروی- پروژکتور- حرف ندا ۷) از تیم‌های فوتبال روسیه- محکم و استوار- جیوه ۸) خوابگاه- رهبر- جلگه پهناور در نواحی نیمه‌خشك ۹) سوره نودم قرآن- نقدی- هشیار ۱۰) شبکه گسترده جهانی- ریشه بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی است- آگاه و هوشیار ۱۱) سخن شمرده- رمانی درباره واقعه عاشورا نوشته صادق کرمیار- از مصالح ساختمانی ۱۲) از رشته‌های ورزش قایقرانی- مربوط به هنر- هر نوع سبزی خوردنی ۱۳) از تیم‌های باشگاهی فوتبال ایتالیا- خارچشم ۱۴) یار همایون- از درختان بومی مناطق استوایی- استفراغ ۱۵) الکتریکی- علم بررسی خواص ماده و انرژی- ثروت و دارایی.

عمودی: ۱) رها- رمانی از گوستاو فلوبر فرانسوی- پارسای دیرنشین ۲) اوضاع جوی- هرج و مرج- تلخ ۳) رمانی نوشته رضا امیرخانی- پسر معاویه- اقامتگاه تابستانی ۴) چیرگی- مقدمه پیروزی- از حواس پنج‌گانه ۵) گنجشك- در امانت روا نیست ۶) گام کوچك موسیقی- شبنم- بیش از حد معمول ۷) بسیار خوب- حسرت- آحاد- یك نفر ۸) از مناطقی که در عملیات بیت‌المقدس از اشغال ارتش صدام آزاد شد ۹) جایز- بدذات- نیك‌بختی- آبگیر ۱۰) لغو کردن- تاوان گرفتن- جنگ معروف مسلمانان و رومیان ۱۱) پستو- چاه فاضلاب ۱۲) مجموعه نامه‌های مولوی که به افراد مختلف نوشته است- شب زنده‌داری کردن- مهم‌تر ۱۳) به حد مطلوب نرسیده- بازرا خنثی می‌کند- جنبش داشتن ۱۴) انتها- خویشاوندی- پذیرش سفیر ۱۵) بافنده- هماهنگ- پراکندگی.

حل جدول عادی شماره ۵۹۳۳

حل جدول ویژه شماره ۵۹۳۳